

SEFER HAMITZVOT #205 – OBLIGATION TO REBUKE PART 2

(1) ויקרא פרק יט פסוק יז

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא:

(2) ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה רה

והמצוה הר"ה היא שצונו להוכיח החוטא או מי שירצה לחטוא ולמנוע אותו ממנו במאמר ותוכחה. ואין ראוי לנו שיאמר אחד ממנו אני לא אחטא ואם יחטא זולתי מה לי, דינו עם אלהיו. זה הפך התורה. אבל אנחנו מצווים שלא נמרה ולא נעזוב זולתנו מאומתנו שימרה ואם השתדל להמרות חייבים אנו להוכיחו ולהשיבו ...

(3) ספר החינוך מצוה רלט

ומכל מקום אמרו זכרונם לברכה [שם] גם כן שאם יראה המוכיח שאין בדברי תוכחותיו שום תועלת נמצא, מתוך גודל רשע החוטא, או שהוא איש אלם ורשע ביותר ומתירא ממנו (ג) שלא יעמוד עליו ויהרגנו, שאינו חייב במצוה זו באיש כזה. וזהו אומרם זכרונם לברכה [יבמות ס"ה ע"ב] כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה לשתוק במקום שאין הדבר נשמע, לפי שיהיה בענין קלון למוכיח ולא תועלת לאשר הוכח.

(4) ספר מצוות קטן מצוה קיב

ואם לא הוכיחו נענש כמותו אך אם ברור לו שלא יקבל תוכחתו והחוטא שוגג, על זה אמרו חכמים מוטב שיהו שוגגין ואל יהו מזידין, ואם החוטא מזיד וברור למוכיח שלא יקבל אינו נענש כמותו, אך הוא עובר על מצות הוכח תוכיח, עד שיחזוף החוטא, ואפילו מאה פעמים צריך להוכיחו

(5) רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה ז

הרואה חבירו שחטא או שהלך בדרך לא טובה * מצוה להחזירו למוטב ג ולהודיעו שהוא חוטא על עצמו במעשיו הרעים שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך, המוכיח את חבירו בין בדברים שבינו לבינו, בין בדברים שבינו לבין המקום, צריך להוכיחו בינו לבין עצמו, וידבר לו בנחת ובלשון רכה ויודיעו שאינו אומר לו אלא לטובתו להביאו לחיי העולם הבא, אם קיבל ממנו מוטב ואם לאו יוכיחו פעם שניה ד ושלישית, וכן תמיד חייב אדם להוכיחו עד שיכהו החוטא ויאמר לו איני שומע, וכל שאפשר בידו למחות ואינו מוחה הוא נתפש בעון אלו כיון שאפשר לו למחות בהם.

(6) שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרח סעיף ב

נשים שאוכלות ושותות * עד שחשכה, והן אינן יודעות שמצוה להוסיף מחול על הקדש, (ג) א אין ממחין בידן כדי שלא תבואו לעשות בזדון. הגה: (ד) וה"ה בכל דבר איסור (ה) אמרינן: מוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין; * ודוקא (ו) שאינו מפורש בתורה, אף על פי שהוא דאורייתא; * אבל אם ב מפורש בתורה, * (ז) מוחין בידן (ר"ן דביצה ורא"ש בשם העיטור). (ח) ג <ב> ואם יודע שאין דבריו נשמעין, לא יאמר ברבים להוכיחן, (ט) רק פעם

אחת, אבל לא ירבה בתוכחות מאחר שיודע שלא ישמעו אליו; אבל ביחיד * (י) חייב להוכיחו * עד שיכנו או (יא) יקללנו. (ר"ן ס"פ הבע"י).

(7) משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרח סעיף ב

(ג) אין ממחין בידן - ודוקא [ג] ביודע בודאי שלא יקבלו ממנו אבל בספק שמא יקבלו צריך למחות [ד] אפילו במידי דרבנן:

(ד) וה"ה בכל דבר איסור וכו' - ר"ל ג"כ בשברור לו שלא יקבלו ממנו וכו"ל. ובכל זה אין חילוק בין רבים ליחיד:

(ה) אמרינן מוטב שיהיו שוגגין וכו' - ר"ל ג"כ בברור לו שאם יאמר להם לא יקבלו ממנו וכו"ל וכ"ז דוקא בשעכשיו הם שוגגין [ה] אבל כשיודעין שהוא אסור ועוברין במזיד צריך להוכיחם אף כשברור לו שלא יקבלום ונהי דמי שאינו מוכיח אינו נענש עבור חטאם כיון שברור לו שלא יקבלום מ"מ מצוה להוכיחם:

(ו) שאינו מפורש בתורה - ר"ל [ו] דאז אנו יכולין לתלות ששוגגין ומוטעין הם בזה ומה שלא ישמעו לנו מה שנאמר להם שהוא אסור מחמת דקיל להו הדבר ולכן אמרינן בזה מוטב שיהיו שוגגין וכו' אבל בדבר המפורש בתורה והם עוברין ע"ז [ז] בודאי אינם שוגגין ולא שייך בהו לומר מוטב שיהיו שוגגין [ח] ומחינן בהו וענשינן להו עד דפרשי:

(8) ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרח סעיף ב

ודע דמסתברא דמה שפסק הרמ"א דבדבר המפורש בתורה חייב למחות דוקא שהוא באקראי אבל אלו הפורקי עול לגמרי כגון מחלל שבת בפרהסיא או אוכל נבילות להכעיס כבר יצא מכלל עמיתך ואינו מחויב להוכיחו... ולענין אוכל נבילות לתיאבון או מחלל שבת שלא בפרהסיא יש לעיין בדבר:

(9) שו"ת דברי יציב חלק יורה דעה סימן ריז ב"ה, קרית צאנז, ט' ניסן תש"ל

מכתבך קבלתי וכאב לי מאוד על הפירצה הנוראה שכתבת, שיש מפטפטים באמצע התפלה וקריאת התורה, וכל ימי הייתי צועק ככרוכיא על זה, וחרה לי על מה שכתבת שהוכחת להם ואמרו שרק לי יש הרשות להוכיח, וכי ח"ו עקרו למצות תוכחה מן התורה שהיא ממנין תרי"ג מצוות אשר לכל ישראל נאמרה...

ומכ"ש היכא דהעובר מחטיא אחרים וגורר אותם לעבירה, פשיטא ופשיטא שיש להציל ודינו כרודף שניתן להצילו בנפשו ואף שהמחטיא יהיה מזיד ביותר

(ז) ועוד נראה שבענין כזה שהעבירה על כל מלה ומלה, ומצות שמיעת קריאת התורה בכל תיבה ותיבה, ובפרט בעניית אמן וכדומה, אם האויל יחריש לרגע וישמע תיבה מהש"ץ, או יענה רק אמן אחד, או יפסיק מהשיחה בטילה שלו רח"ל לרגע, כבר חכם יחשב המוכיחו, שכבר הועילו מעשיו ומנע אותו ואחרים אתו מעון הנורא עכ"פ לרגע ההוא, והרי זה מצות תוכחה מן התורה.